Психічне здоров'я та психосоціальна підтримка (ПЗПСП) у межах реагування на регіональному рівні для українських біженців

Петер Вентевогель, старший співробітник із ПЗПСП
УВКБ ООН у Женеві

Презентація для
Вебінару «Можливості та виклики для товариств із роботи з травматичним стресом при наданні допомоги постраждалим від війни в Україні»

Міжнародне товариство з досліджень травматичного стресу
29 березня 2022 р.

UNHCR
The UN Refugee Agency

1

Майже 4 мільйони українських біженців

Країна	Населення
Польща	2 314 623
Румунія	602 461
Молдова	385 222
Угорщина	359 197
Словаччина	278 238
Росія	271 254
Білорусь	9 875
ВСЬОГО	3 901 713

UNHCR
The UN Refugee Agency

2

Регіональний план реагування на ситуацію біженців

Inter-agency partners are responding to the refugee emergency

UNHCR and partners have emergency teams on the ground and are assisting the authorities by providing technical support, carrying out and expanding regular protection monitoring and strengthening reception capacity, as well as ensuring that basic and urgent needs are met. Across the region, reception centres are open and hotlines and webpages are available to orient new arrivals.

The RRP will strengthen the resilience of host communities and build social cohesion with the refugees. RRP partners will cooperate with relevant authorities to support third country nationals fleeing Ukraine, providing them with referral services and medical help, and assisting vulnerable individuals with humanitarian returns if required.

In line with the Global Compact on Refugees, the plan foresees a multi-partner response in support of the hosting governments and builds on the capacities and expertise of the refugees themselves and the communities acting as first responders.

The **urgent needs** identified to date include strengthening and supporting access to mental health and psychosocial support; provision of basic and domestic items including food, unrestricted cash assistance, and core relief items; and WASH, education and health services, including sexual and reproductive health services. The freezing winter temperatures mean emergency shelter assistance and items such as heaters, warm clothes and shoes are a priority.

UNHCR
The UN Refugee Agency

3

Жінки та дівчата

- Багато людей, які прибувають до сусідніх країн, - це жінки, які очолюють домогосподарства, самотні жінки, дівчата-підлітки, жінки похилого віку
  → підвищений ризик ГЗН
- Уряд України заборонив виїзд за кордон чоловікам призовного віку (18-60 років).
- Досвід ГЗН
  - До переміщення
  - Під час переміщення: сексуальне насильство, торгівля людьми з метою сексуальної експлуатації, СЕН
- Ризики зростають у контексті неофіційного розміщення, організації прийому та перевезення, центрів розміщення, приватних домовленостей щодо транспортування від кордону.
- Багато волонтерів, які прагнуть допомогти новоприбулим, часто не пройходили перевірку та мають обмежений досвід надання гуманітарної допомоги й обмежені можливості захисту

UNHCR
The UN Refugee Agency

4

Діти

- Брак комплексних систем реєстрації/спеціальних процедур для виявлення дітей з особливими потребами створює значні ризики в сфері захисту, особливо для дітей без супроводу та розлучених із батьками (ДБСР).
- Діти, які не мають батьківського піклування, піддаються підвищеному ризику насильства, ГЗН, жорстокого поводження, експлуатації та занехаяння.
- Ризик торгівлі людьми
- Особливо вразливі діти, які пережили травматичний досвід або які вже попередньо мали психосоціальні/інтелектуальні порушення
- Евакуація дитячих закладів з України до Польщі.

UNHCR The UN Refugee Agency

5

Психічне здоров'я та психосоціальна підтримка

UNHCR The UN Refugee Agency

6

Психічне здоров'я та психосоціальна підтримка

- захист або сприяння психосоціальному благополуччю

та/або

- попередження або лікування психічних розладів

UNHCR The UN Refugee Agency

7

Проблеми психосоціальної підтримки в сфері психічного здоров'я в надзвичайних гуманітарних ситуаціях

- Високий рівень дистресу: тривога, занепокоєння, горе
- Зростання поширеності частих психічних розладів: депресії, ПТСР, тривожних розладів
- Зростання поширеності + підвищена вразливість людей з тяжкими психічними розладами
- Проблеми, пов’язані з вживанням психоактивних речовин

UNHCR The UN Refugee Agency

8

Поширеність розладів психічного здоров'я серед населення, яке проживає в районах, що постраждали від конфліктів

	Гуманітарна ситуація
Тяжкі розлади (шизофренія, біполярний розлад, важка депресія, сильна тривога (включаючи важкий ПТСР)	5,1%
Помірні психічні розлади (помірні форми депресії та тривожності, включаючи помірний ПТСР)	4,0%
Легкі психічні розлади (легкі форми депресії та тривоги, включаючи легкий ПТСР)	13,0%
ВСЬОГО	**22,1%**

Charlson et al (2019). New WHO prevalence estimates of mental disorders in conflict settings: a systematic review and meta-analysis. / Нові оцінки ВООЗ поширеності психічних розладів в умовах конфліктів: систематичний огляд і метааналіз. *Lancet* http://dx.doi.org/10.1016/ *S0140-6736(19)30934-1.*

9

Роль щоденних стресових факторів

(Miller & Rasmussen, 2016)

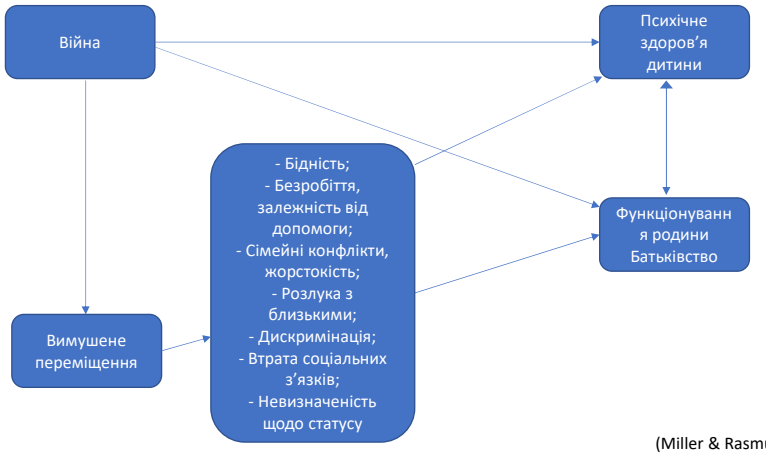

(Miller & Rasmussen, 2016)

10

Реагування

11

Проблеми, які часто спостерігалися в програмах ПЗПСП для біженців (у минулому?)

- Припущення, що більшість «травмовані» та потребують психологічної терапії чи консультування
- Зосередженість на «травматичних подіях», а не на поточних соціальних стресових факторах.
- Ресурси використовуються для:
  - Скринінгу та виявлення симптомів
  - Надання «консультацій у зв'язку з травмою» під час надзвичайних ситуацій або в умовах нестабільності
- Модель «служб» з акцентом на патології та віктимності, а не стійкості та мобілізації громад.

12

ДОВІДНИК SPHERE (версія 2018 р.) Стандарт психічного здоров'я: 9 основн заходів

1. Координувати ПЗПСП міжсекторально.
2. Розробляти програми на основі визначених потреб і ресурсів.
3. Працювати з членами громад, включаючи маргіналізованих людей, для посилення самодопомоги та соціальної підтримки на рівні громад.
4. Орієнтувати персонал і волонтерів щодо того, як пропонувати ППД
5. Зробити базову клінічну психологічну допомогу доступною в кожному закладі охорони здоров'я.
6. Зробити психологічні втручання доступними, де це можливо, для людей, які страждають через тривалий дистрес.
7. Захищати права людей з тяжкими психічними розладами в громаді, лікарнях та установах.
8. Звести до мінімуму шкоду, яку завдають алкоголь і наркотики.
9. Вживати заходи для розвитку сталої системи психічного здоров'я під час планування раннього відновлення та затяжних криз.

13

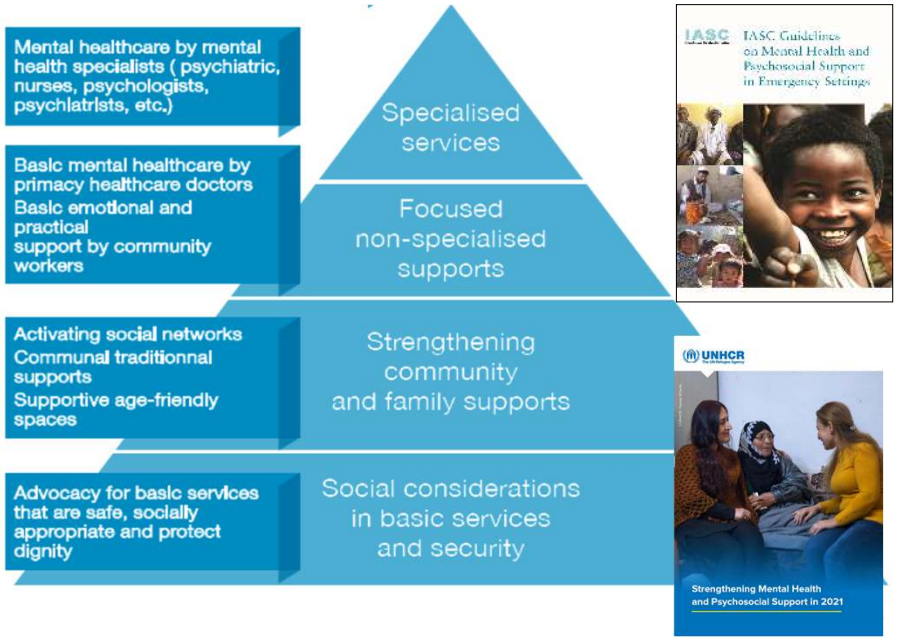

14

1. Використання підходу ПЗПСП

- **Підхід ПЗПСП**
  - забезпечення гуманітарного реагування способами, що йдуть на користь психічному здоров'ю та психосоціальному благополуччю. Використання підходу ПЗПСП не обов'язково означає, що суб'єкти гуманітарної діяльності повинні вживати якість інші заходи; радше вони мають працювати інакше.
- **Інтервенції ПЗПСП**
  - заходи, безпосередньо орієнтовані на мету покращення психічного здоров'я та психосоціального благополуччя біженців. Втручання ПЗПСП зазвичай здійснюють органи здоров'я, захисту й освіти.

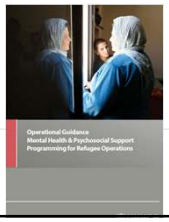

UNHCR
The UN Refugee Agency

15

Інформація

- Листівки
- Плакати
- Веб-сайти
- Додатки

Де знайти підтримку?

Які права?

16

Перша психологічна допомога: навичка для працівників усіх служб надзвичайних ситуацій

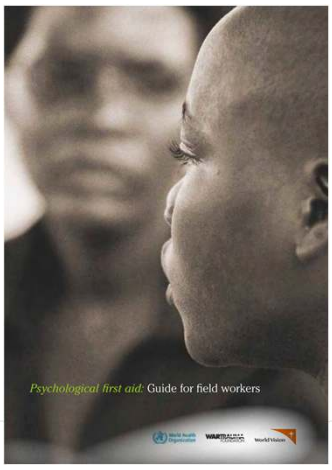

17

2. Посилення підтримки на рівні громади та сім'ї

- Навчання батьківським навичкам
- Надання безпечних місць для жінок і дітей, які цього потребують
- Психосоціальні волонтери в громаді, які можуть допомагати іншим людям у своїй громаді, надаючи базову психосоціальну підтримку, а також виявляючи та перенаправляючи людей, які потребують додаткової підтримки

UNHCR The UN Refugee Agency

18

Блакитні точки (Blue Dots)

Children and Family Protection Support Hub

- Єдине вікно та безпечний простір із мінімальним і стандартизованим набором послуг із захисту дітей, сімей та інших осіб з особливими потребами, на підтримку наявних служб і роботи держави
- Мета:
  - Покращити доступність і
  - Сприяти стандартизації послуг, що надаються різними партнерами
  - Сприяти передбачуваності
- Включають ПЗПСП
- УВКБ ООН і ЮНІСЕФ домовилися про спільне впровадження 25 Blue Dots у 6 країнах (Чехії, Угорщині, Молдові, Польщі, Румунії та Словаччині).
- Кілька центрів уже працюють, напр.
  - у Румунії (Сігет і Сірет на кордоні з Україною)
  - Молдові (прикордонний пункт Отаці, прикордонний пункт Паланка, приймальний центр Moldexpo в Кишиневі).

unicef

UNHCR The UN Refugee Agency

19

3. Запровадження «масштабованих психологічних втручань»

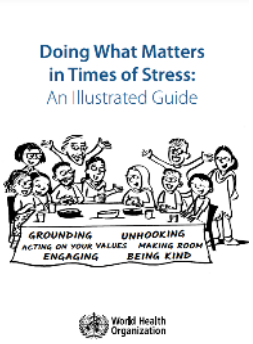

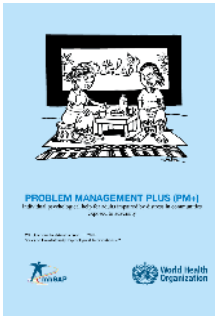

UNHCR The UN Refugee Agency

20

4. Клінічна допомога в сфері психічного здоров'я

- Забезпечення доступу
  - Мова
  - Практичні питання
  - Рецепти
  - Страхування

21

Координація

- Регіональний план реагування на ситуацію біженців спільно з 100 організаціями на початковий 6-місячний період
- УВКБ ООН сприяє координації відповідно до моделі координації біженців
- Міжвідомчі координаційні форуми в справах біженців (RCF) під проводом УВКБ ООН на рівні країни для підтримки зусиль національних державних органів.
- Ці структури мають бути гнучкими та коригуватися в міру розвитку ситуації.

22

Координація – приклад

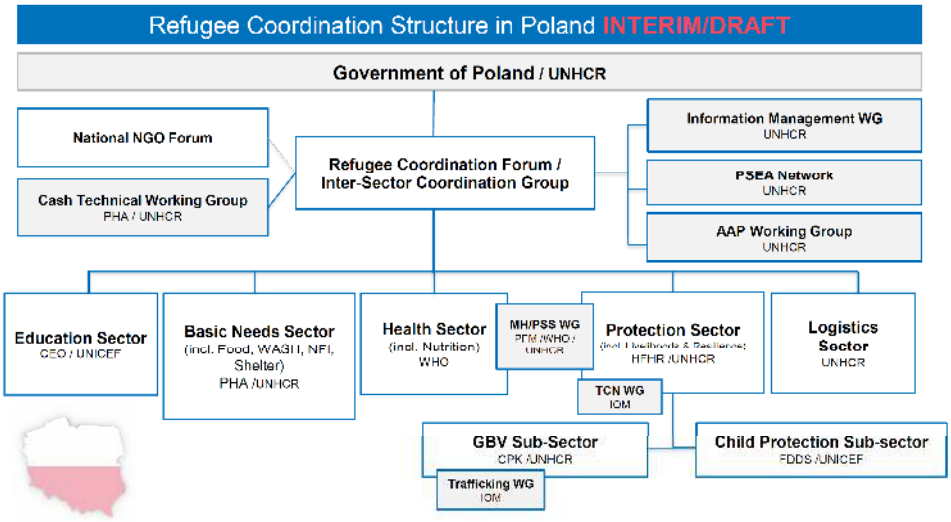

23

Керівництво й інструменти

UNHCR
The UN Refugee Agency

24

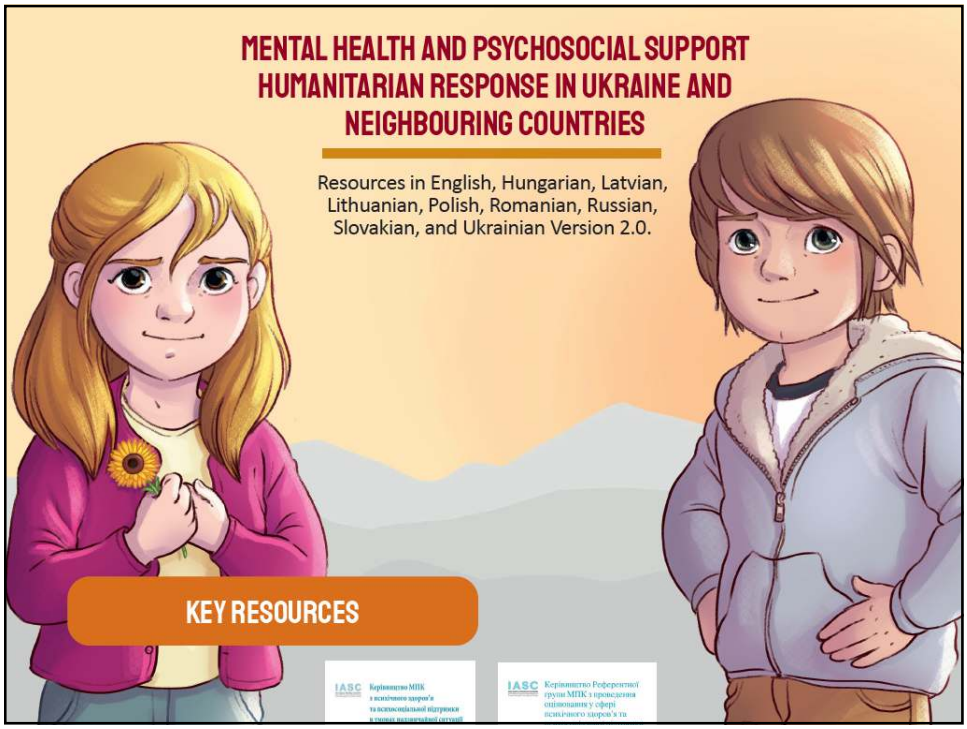

25

Рекомендації міжнародного консенсусу

IASC Guidelines on Mental Health and Psychosocial Support in Emergency Settings

IASC Керівництво МПК з психічного здоров'я та психосоціальної підтримки в умовах надзвичайної ситуації

26

Безкоштовний курс ВООЗ щодо ПЗПСП у надзвичайних ситуаціях

- Орієнтаційний онлайн-курс для посилення компетенцій для формування, підтримки та розширення сфери психічного здоров'я та психосоціальної підтримки (ПЗПСП) в країнах.
- Для медичних працівників у гуманітарних кризах / МОЗ

https://openwho.org

World Health Organization

27

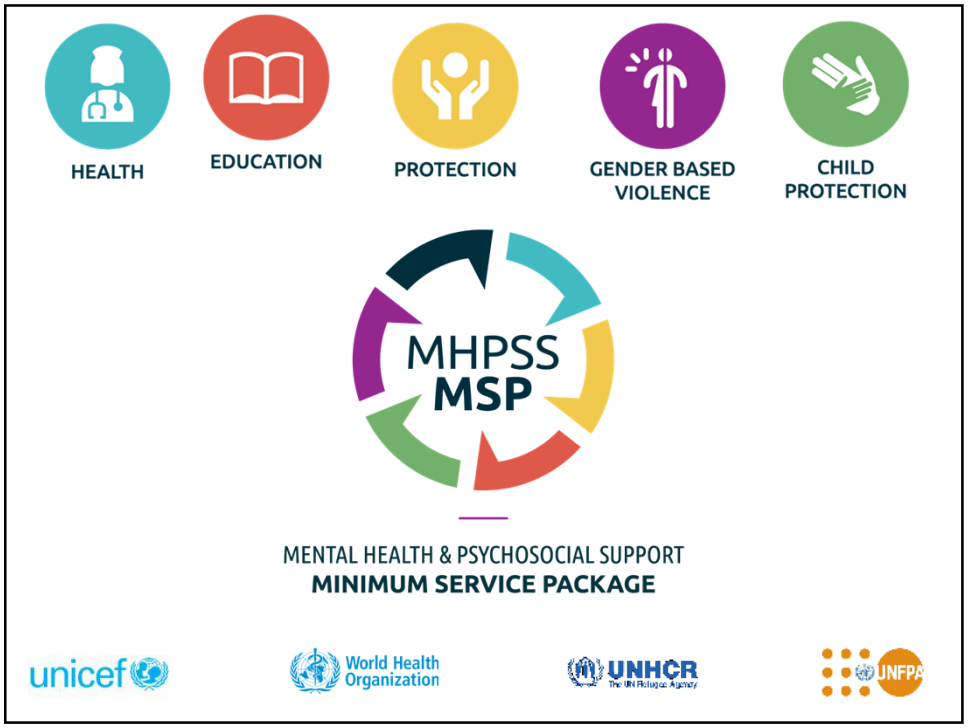

28

Підтримка НУО, що працюють в Україні. Глобальна ініціатива психіатрії в Україні

- Громадська організація з понад 30-річним досвідом роботи в Україні
- Потужна локальна мережа з національними тренерами
- https://www.gip-global.org

UNHCR The UN Refugee Agency

29

Згадайте 2015 рік…

1. Ставтеся до всіх людей з гідністю та повагою, підтримуйте самодостатність
2. Реагуйте на людей, які потрапили в біду, гуманно та підтримуючи їх
3. Надавайте інформацію про послуги, підтримку та юридичні права й обов'язки
4. Забезпечте належну психоосвіту та використовуйте відповідну мову
5. Надавайте пріоритет захисту та психосоціальній підтримці дітей, зокрема дітей, розлучених із батьками, без супроводу та з особливими потребами
6. Посилюйте сімейну підтримку
7. Визначайте та захищайте людей з особливими потребами
8. Робіть втручання культурно релевантними та забезпечте належний переклад
9. Забезпечте лікування людей із тяжкими психічними розладами
10. Не починайте психотерапевтичне лікування, яке потребує подальшого спостереження, коли подальше спостереження навряд чи можливе
11. Моніторинг та управління добробутом персоналу та волонтерів
12. Не працюйте ізольовано: координуйтеся та співпрацюйте з іншими

UNHCR The UN Refugee Agency

30

Подальша інформація

- Петер Вентевогель (ventevog@unhcr.org)

- mhpss.refgroup@gmail.com
  - Щотижневі наради
  - Щоденні оновлення для картування ПЗПСП

UNHCR
The UN Refugee Agency

31